

AIŠKINAMASIS RAŠTAS
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO NUTARIMO „DĖL 2015 METŲ PASKELBIMO
ORIOS SENATVĖS METAIS“ PROJEKTO

1. Teisės akto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai

Vienas esminių iššūkių, su kuriuo susiduriama senėjant visuomenei – užtikrinti produktyvios visuomenės narių, ypač vyresnio amžiaus asmenų, sveiką nepriklausomą senėjimą, siekiant sumažinti neigiamą sveikatos sutrikimų poveikį gyvenimo kokybei, savarankiškumui ir darbingumui ir atitinkamai užkirsti kelią socialinės atskirties bei skurdo rizikai.

2013 m. pradžioje Lietuvoje gyveno 905,2 tūkst. 55 metų ir vyresnio amžiaus žmonių, tai sudarė 30,5 proc. visų gyventojų (šaltinis – Lietuvos statistikos departamento informacija). Lyginant su 2012 m. tokio amžiaus žmonių padaugėjo 7,7 tūkst. (0,9 proc.).

Prognozuojama, kad 2030 m. pradžioje beveik trečdalį (28,9 proc.) Lietuvos gyventojų sudarys 60 metų ir vyresnio amžiaus žmonės (Europos Sąjungos (toliau – ES) 27 šalių vidurkis – 30,4 proc.). Tikėtina, kad vienam 60 metų ir vyresnio amžiaus asmeniui tada teks 2 darbingo amžiaus asmenys (šiuo metu – 3).

Gerinant vyresnio amžiaus žmonių sveikatą, mažėja jų socialinė atskirtis – sveikesnis žmogus gali aktyviau dalyvauti socialiniame gyvenime, be to, ilgiau išlikti savarankiškas ir netapti našta savo artimiesiems ir (arba) valstybei.

Pagyvenusių žmonių psichikos sveikata blogėja ne tik dėl fiziologinių senėjimą lemiančių priežasčių, paveldimos rizikos susirgti, bet ypač dėl socialinės aplinkos – vienatvės, saugumo stokos ir nepalankių aplinkos veiksnių, emocinių išgyvenimų, somatinių ligų, konfliktų šeimoje, finansinių problemų ir pan. Senstančio žmogaus būseną labai priklauso nuo paties žmogaus ir visuomenės požiūrio į senatvę bei pagyvenusius žmones.

Tam, kad prevencinės priemonės, taikomos sveikam senėjimui skatinti, būtų veiksmingos, būtina, kad pats žmogus suvoktų senėjimo proceso, kaip savo gyvenimo vientisumo ir tęstinumo etapo neišvengiamumą ir sąmoningai jį priimtų, orientuodamasis į jam siūlomas prevencines priemones.

Atsižvelgiant į Šešioliktosios Vyriausybės 2012–2016 metų programos, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Seimo 2012 m. gruodžio 13 d. nutarimu Nr. XII-51 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“, 259 punkto nuostatas bei, siekiant atkreipti visos visuomenės dėmesį į jau esamus ir artėjančius senėjančios visuomenės iššūkius ir jau dabar pradėti jiems rengtis, kad įtraukiant visas institucijas ir nevyriausybinės organizacijas bei pačius žmones, būtų sukurtos sąlygos oriai senatvei, 2015 metai skelbtini Orios senatvės metais.

2. Teisės akto projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Projektą parengė Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija. Tiesioginis rengėjas – Sveikatos apsaugos ministerijos Teisės departamento (direktorė Nerija Stasiulienė, tel. 8 5 266 1426, el. p. nerija.stasiuliene@sam.lt) Teisėkūros ir teisinio vertinimo skyriaus (vedėja Rita Cicėnienė, tel. 8 5 266 1423, el. p. rita.ciceniene@sam.lt) vyr. specialistė Elena Strazdaite (tel. 8 5 266 1425, el. p. elena.strazdaite@sam.lt).

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami teisės akto projekte aptarti teisiniai santykiai

2014 m. liepos 16 d. priimtas Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro įsakymas Nr. V-825 „Dėl sveiko senėjimo užtikrinimo Lietuvoje 2014–2023 m. veiksmų plano patvirtinimo“.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Projektu siekiama sudaryti sveiko nepriklausomo senėjimo sąlygas vyresnio amžiaus asmenims, sumažinti neigiamą sveikatos sutrikimų poveikį gyvenimo kokybei, padidinti vyresnio

amžiaus asmenų savarankiškumą ir darbingumą bei atitinkamai užkirsti kelią socialinės atskirties ir skurdo rizikai. Gerinant vyresnio amžiaus žmonių sveikatą, sumažėtų ir jų socialinė atskirtis – sveikesnis žmogus galėtų aktyviau dalyvauti socialiniame gyvenime, be to, ilgiau išliktų savarankiškas ir netaptų našta savo artimiesiems ir (arba) valstybei.

Tam, kad prevencinės priemonės, taikomos sveikam senėjimui skatinti, būtų veiksmingos, būtina atkreipti visuomenės, įskaitant valstybės institucijų ir nevyriausybinių organizacijų dėmesį į problemas, su kuriomis susiduria vyresnio amžiaus asmenys. Atsižvelgiant į tai, 2015 metus siūloma paskelbti Orios senatvės metais.

Šias prevencines priemones ketinama realizuoti 2015-ųjų Orios senatvės metų priemonių įgyvendinimo planu, kuris bus patvirtintas priėmus Vyriausybės nutarimą „Dėl 2015 metų paskelbimo Orios senatvės metais“.

Projektu siūloma 2015 metus paskelbti Orios senatvės metais.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Priėmus nutarimą neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimtas teisės aktas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Nutarimo įtaka kriminogeninei situacijai ir korupcijai nenumatoma.

7. Kaip teisės akto įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Priimtas nutarimas neturės įtakos verslo sąlygoms ar verslo plėtrai.

8. Teisės akto inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus nutarimą, bus patvirtintas 2015-ųjų Orios senatvės metų priemonių įgyvendinimo planas. Kitų teisės aktų pakeisti ar pripažinti netekusiais galios nereikės.

9. Ar įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymų projektų sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų. Nutarimo projekte nepateikiamos naujos sąvokos ir nėra naujų sąvokas įvardijančių terminų.

10. Ar teisės akto projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus.

11. Jeigu teisės aktui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Priėmus Seimo nutarimą, Vyriausybei iki 2015 m. sausio 31 d. reikės patvirtinti 2015-ųjų Orios senatvės metų priemonių įgyvendinimo planą.

12. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks teisės aktui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Projekte Vyriausybei pavedama patvirtinti 2015-ųjų Orios senatvės metų priemonių įgyvendinimo planą, kuris bus vykdomas iš ministerijoms, įstaigoms prie ministerijų ir kitoms institucijoms 2015 metams patvirtintų Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto asignavimų.

13. Teisės akto projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Nutarimo projekto rengimo metu specialistų vertinimų ar išvadų nebuvo gauta.

14. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno *Eurovoc* terminus, temas bei sritis

Reikšminiai nutarimo projekto žodžiai, kurių reikia jiems įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant reikšminius žodžius pagal Europos žodyną *Eurovoc*, yra „ori senatvė“.

15. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.